

Siņņizt nīemōd

Vanāst vannō, amniggōks jedsō ežmizt Kūolka bōikō, mād rānda vōļ vōnd pāgiņ tuoistim āb ku paldiņ. Siz vel āb ūo vōnd paļļidi jōugō kōnkidi, mis paldiņ katābōd ammō randō, kus midēgōzt āb kazā. Siz knaššōd nītōd ja sangdōd līedpū mōtsād, tādōd vōđiņi, peņni, tōmidi, kazzōnd miernaigast sōņō ja pū oksād, tūlsō likkōs, rabbōnd vastō lāinidi. Pūd vōnnōd nei sūrd, ku īdstō āinagist tōvstō um sōđōt lōja. Pūd allō kazzōn pīemdō, sangdō rōv ja mierjemā sōtōn mierneitsidi kaitsōm randō eņtš nīemidi ūomōgōd varāld ja pāvasidām āigal, ku rovšti āb ūo vōnd rāndas. Siz mierneitsōd tunnōd nīemōdōks mō pālō ulzō ja ne nīemōd vōnnōd siņņizt kui mier veiz.

Siz suggōn, ku ikškōrd (ikš) īd pivāpāva ūoņdzōl ikš nai lānd Kūolka pūolō agā – neiku kītōb – sūrst rāndast piškiz randō maņriļ. Lādsō ta nānd Kūolka nanā mōtsās siņņizt nīemōd kaņņō ja kūlōn vāggi knaššō lōlamizt arūsōmōt sōnādōks. Ta nānd ka lōlajizt ēņtšta tam allō vaņkō pāļštam. Se um vōnd nūoņ neitst, līti punnistriplimi gūngaserk ja punni jak sālgas, paļļōd jālgadōks, vīrlīkizt, kāranizt ibūkst vāldiņ likkōnd tūlsō. Ikš tuoi, mierrō īend paint, nānd nāizta tulmō ležgōļ, ja nuttōn tuoizōn sieldō līvō kīelkōks: »Grīet, Grīet, ajā nīemōd mierrō!» Mōlmōd ne rabbōnd kuolm kōrd kādūd īdōkubbō ja nuttōnd vōridi sōņđi. Nīemōd ildīņ nustōnd pād ilzō ja rūoikōnd mierrō, kus kaddōnd jarā.

Set ikš nīemō sīend tuoizist rōz aigāmōļ. Se āb ūo lānd muntkōks īdskubs mierrō ja ailōn kūođōn tuoizō pūolō, mōtsō sizzōļ. Kōņaneitst kil ūkšōn nīemōn tagān, bet āb ūo sōnd jemīņ kaddō ja lānd vežzizt sīlmadōks mierrō munt nīemōdōn tagān. Vel kōgiņ neitsōd pīlōnd vied pīnda pāl, venkōs kežži ja danktōs pādō. Perīzōks nūzōnd vel jōvīst kuordiz viedstō ulzō ja nāgtōnd mōtsā pūolō. Siz kaddōnd vied sizzōļ jarā. Mitikš ka nēđi jemīņ pierrō siedā āb ūo nānd. Ku se nai tund mōņrad kuoņrimizōst tāgiž, siz ta lieudōn sīe mōtsō īend nīemō. Ta āb ūo mittō mōtlōn ka ajjō siedā kuodāj, algō kil tām eņtšōn nīemō vōnd, bet se tund īž jūrō laskōn ēņtšta silāstō. Siz nai pand krīzdōg nīemōn immar kaggōļ ja se lānd tāmmōn knaššō īņō kuotā sōņō. Nei siz siņņizt nīemōd suggōnd ka tānō kūja mō pālō. Ka Grīet nim pierrō siedā tund vāggi mūdō.

Sinised lehmad

Vanasti, ammu enne esimest Kūolka (küla) tuletorni, oli meie rand hoopis teistsugune kui praegu. Siis veel polnud paljaid liivakünkaid, mis praegu katavad kogu randa, kus midagi ei kasva. Siis ilusad niidud ja tihedad lehtpuumetsad, täis vahtraid, pärni, toomingaid, kasvanud kuni mererannani ja puuoksad, tuules liikudes, peksnud vastu laineid. Puud olnud nii suured, et ühest ainsast tüvest on saadud paat. Puude all kasvanud pehme tihe muru ja mereema saatnud merineitsid hommikul vara ja keskpäeva ajal randa oma lehmi karjatama, kui rannas inimesi ei olnud. Siis merineitsid tulnud lehmadega maa peale välja ja lehmad olnud sinised kui merevesi.

Siis juhtunud, et ükskord, ühe pühapäeva hommikul üks naine läinud Kūolka (küla) poole, aga – nii nagu öeldakse – suurest rannast väikesele rannale marjule. Minnes näinud ta Kūolka nina (neeme) metsas siniste lehmade karja ja kuulnud väga ilusat laulu, aru saamata sõnadest. Ta näinud ka lauljat ennast tammepeu all vanikut punumas. See olnud noor tüdruk, lühike punasetriibuline seelik ja punane jakk seljas, paljaste jalgadega, kollakad lokkis juuksed tuules lahti lükatud. Üks teine, merre jäänud karjane, näinud naist tulemas lähedale ja hüüdnud teisele selges liivi keeles: „Grīet, Grīet, aja lehmad merre!“ Nad mõlemad löönud käsi kolm korda kokku ja hüüdnud võõraid sõnu. Lehmad tõstnud otsekohe pead üles ja kiirustanud merre, kuhu kadunud ära.

Ainult üks lehm söönud teistest veidi eemal. See ei olnud läinud teistega üheskoos merre ja jooksnud otse teisele poole, metsa sisse. Karjatüdruk küll huiganud lehmale järele, aga ei olnud saanud enam kätte ja läinud vesiste silmadega merre teistele lehmadele järele. Veel kaua seisnud tüdrukud veepinna peal, laiutades (väänates, keerutades) käsi ja vangutades pead. Lõpuks tõusnud veest veel hästi kõrgele välja ja osutanud metsa poole. Siis kadunud vee sisse ära. Mitte ükski neid enam pärast seda ei ole näinud. Kui see naine tulnud marjade korjamiselt tagasi, siis ta leidnud selle metsa jäänud lehma. Ta ei olnud mõelnud seda koju ajada, ehkki tal endal lehma polnud, aga see tulnud ise juurde, lasknud ennast silitada. Siis naine pannud rätiku lehmale ümber kaela ja see läinud temaga ilusti koos koduni. Nii siis sünenenud (tekkinud) sinised lehmad ka siia kuiva maa peale. Ka nimi Grīet tulnud pärast seda väga moodi.